

Εισαγωγικό σημείωμα

Η επιλογή του κατάλληλου βοηθήματος για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση όσο θα πίστευαν ορισμένοι. Τα κριτήρια επιλογής είναι διαφορετικά για το φιλόλογο, το γονιό ή το μαθητή, ωστόσο τα σχολικά βοηθήματα δεν απευθύνονται σε κάποιον ιδιαίτερα και οφείλουν να καλύπτουν τις ανάγκες και τις απαιτήσεις όλων των ενδιαφερομένων, αλλά κυρίως του μαθητή.

Στα πλαίσια αυτής της κατεύθυνσης κινείται και το βιβλίο αυτό, η συγγραφή του οποίου πραγματοποιήθηκε ύστερα από επίμονη μελέτη και πολύχρονη εμπειρία στη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών.

Η ύλη του κατανέμεται σε αυτόνομες διδακτικές ενότητες, ικανές να διδαχθούν από τον εκπαιδευτικό στις ώρες που προβλέπει το σχολικό πρόγραμμα για το μάθημα των αρχαίων ελληνικών της Α' τάξης του Ενιαίου Λυκείου.

- ♦ Η μετάφραση παρατίθεται σε αντιστοιχία με το αρχαίο κείμενο, ώστε να μπορέσει ο μαθητής να παρακολουθήσει τη ροή του αρχαίου ελληνικού λόγου χωρίς να μπερδεύεται από τη συντακτική δομή και την ελεύθερη απόδοση του νοήματος. Χρησιμοποιήσαμε σε μεγάλο βαθμό τις ερμηνευτικές παρατηρήσεις του σχολικού βιβλίου, γιατί στόχος μας δεν ήταν η ελεύθερη μετάφραση η οποία, όσο ωραία κι αν είναι, δε μπορεί να κατανοηθεί εύκολα από το μαθητή και που ίσως δημιουργήσει προβλήματα αναντιστοιχίας με τη διδασκαλία του καθηγητή.
- ♦ Τα γραμματικά και λεξιλογικά σχόλια επιχειρήσαμε να είναι όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά, ειδικά στους τύπους που εμφανίζουν μεγαλύτερη δυσκολία ή ίσως δεν καταγράφονται επαρκώς στη σχολική γραμματική.
- ♦ Τα συντακτικά σχόλια τα παραθέτουμε σύμφωνα με τη σειρά σύνταξης και επεξεργασίας που ακολουθούμε και στη διδασκαλία του αρχαίου κειμένου για να συνηθίσει ο μαθητής στη μεθοδική σύνταξη και στην αναγνώριση των συντακτικών φαινομένων. Η λεπτομερής συντα-

κτική ανάλυση συμπληρώνεται σχεδόν σε κάθε ενότητα από θεωρία συντακτικού η οποία κατά τη γνώμη μας προσφέρει επιπλέον γνώσεις για την κατανόηση της σύνταξης.

- ◆ Οι χρονικές και εγκλιτικές αντικαταστάσεις των ρηματικών τύπων του κειμένου καταγράφονται σε πίνακες και ακολουθούν πιστά τη Σχολική Γραμματική.
- ◆ Τα πραγματολογικά σχόλια συμπληρώνουν ή διασαφηνίζουν τις παρατηρήσεις του σχολικού βιβλίου προκειμένου να στηθεί το ιστορικό πλαίσιο της αφήγησης.
- ◆ Τα ερμηνευτικά και αισθητικά σχόλια συμβάλλουν στην κατανόηση του κειμένου και καλύπτουν ικανοποιητικά τις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου ή τις οποιεσδήποτε πιθανές ερωτήσεις.
- ◆ Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις - ασκήσεις του σχολικού βιβλίου προσαρμόζονται στις γνώσεις και στις ικανότητες του μαθητή χωρίς να πλατιάζουν και να δημιουργούν την εικόνα ενός επιτηδευμένου λόγου, ξένου και αταίριαστου με το μαθητικό ύφος.
- ◆ Τέλος, οι πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις με τις απαντήσεις βοηθούν τους συναδέλφους να εμπλουτίσουν το υλικό και τα θέματα που προσφέρουν ως εργασία και να ξεφύγουν έτσι από το πρότυπο του σχολικού βιβλίου.

*Σεπτέμβριος 2003
Αναστασία Γιαγκοπούλου*

Περιεχόμενα

Εισαγωγή σχολικού βιβλίου

♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου 13

Τα «Έλληνικά» του Ξενοφώντος 19

Βιβλίο Β', κεφ. Ι, παράγραφοι 16-19

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης 21

Πραγματολογικά σχόλια 22

Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια 24

Χρονικές αντικαταστάσεις 28

Εγγλιτικές αντικαταστάσεις 28

Συντακτική ανάλυση 29

Θεωρία συντακτικού

Κατηγορούμενο 32

Ερμηνευτικά σχόλια 35

Αισθητικά σχόλια 35

Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις 37

Βιβλίο Β', κεφ. Ι, παράγραφοι 20-24

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης 40

Πραγματολογικά σχόλια 42

Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια 43

Χρονικές αντικαταστάσεις 46

Εγγλιτικές αντικαταστάσεις 48

Συντακτική ανάλυση 50

Θεωρία συντακτικού

Συνημμένη και απόλυτη μετοχή 54

Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	55
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	56

Βιβλίο Β', κεφ. Ι, παράγραφοι 25-27

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	60
Πραγματολογικά σχόλια	62
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	63
Χρονικές αντικαταστάσεις	64
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	66
Συντακτική ανάλυση	67
Θεωρία συντακτικού	
<i>Πλάγιος λόγος</i>	71
Αισθητικά σχόλια	71
Ερμηνευτικά σχόλια	72
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	74

Βιβλίο Β', κεφ. Ι, παράγραφοι 28-29

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	76
Πραγματολογικά σχόλια	77
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	78
Χρονικές αντικαταστάσεις	80
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	82
Συντακτική ανάλυση	83
Θεωρία συντακτικού	
<i>Διάκριση επιθετικού - κατηγορηματικού προσδιορισμού</i>	86
Αισθητικά σχόλια	87
Ερμηνευτικά σχόλια	87
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	88

Βιβλίο Β', κεφ. Ι, παράγραφοι 30-32

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	90
Πραγματολογικά σχόλια	92
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	93
Χρονικές αντικαταστάσεις	96

Εγγλιτικές αντικαταστάσεις	98
Συντακτική ανάλυση	98
Θεωρία συντακτικού	
<i>Αντικείμενο</i>	103
Ερμηνευτικά - Αισθητικά σχόλια	103
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	105
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	108
♦ Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση	117

Βιβλίο Β', κεφ. ΙΙ, παράγραφοι 1-2

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	119
Πραγματολογικά σχόλια	120
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	121
Χρονικές αντικαταστάσεις	122
Εγγλιτικές αντικαταστάσεις	124
Συντακτική ανάλυση	124
Θεωρία συντακτικού	
<i>Το μόριο ὅτι</i>	127
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	128
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	130

Βιβλίο Β', κεφ. ΙΙ, παράγραφοι 3-4

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	133
Πραγματολογικά σχόλια	134
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	136
Χρονικές αντικαταστάσεις	138
Εγγλιτικές αντικαταστάσεις	138
Συντακτική ανάλυση	139
Θεωρία συντακτικού	
<i>Τα είδη της μετοχής - Επιθετική μετοχή</i>	142
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	143
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	145
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	148
♦ Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση	152

Βιβλίο Β', κεφ. ΙΙ, παράγραφοι 16-17

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	153
Πραγματολογικά σχόλια	154
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	155
Χρονικές αντικαταστάσεις	158
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	160
Συντακτική ανάλυση	160
Θεωρία συντακτικού	
Πλάγιες ερωτήσεις	163
Ερμηνευτικά σχόλια	164
Αισθητικά σχόλια	165
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	166

Βιβλίο Β', κεφ. ΙΙ, παράγραφοι 18-21

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	168
Πραγματολογικά σχόλια	170
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	170
Χρονικές αντικαταστάσεις	174
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	176
Συντακτική ανάλυση	176
Θεωρία συντακτικού	
Συμπερασματικές προτάσεις	181
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	182
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	183

Βιβλίο Β', κεφ. ΙΙ, παράγραφοι 22-23

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	185
Πραγματολογικά σχόλια	186
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	186
Χρονικές αντικαταστάσεις	188
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	190
Συντακτική ανάλυση	190
Θεωρία γραμματικής	
Αύξηση στα σύνθετα ρήματα	192

Ερμηνευτικά σχόλια	193
Αισθητικά σχόλια	193
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	194
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	196
♦ Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση	203

Βιβλίο Β', κεφ. III, παράγραφοι 11-16

Περίληψη	205
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	205
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	207

Βιβλίο Β', κεφ. III, παράγραφοι 50-51

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	209
Πραγματολογικά σχόλια	211
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	211
Χρονικές αντικαταστάσεις	214
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	218
Συντακτική ανάλυση	218
Θεωρία συντακτικού	
Υποθετικοί λόγοι σε ευθύ, πλάγιο και εξαρτημένο λόγο	222
Αισθητικά σχόλια	223
Ερμηνευτικά σχόλια	223
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	226

Βιβλίο Β', κεφ. III, παράγραφοι 52-54

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	228
Πραγματολογικά σχόλια	230
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	231
Χρονικές αντικαταστάσεις	234
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	236
Συντακτική ανάλυση	236
Θεωρία συντακτικού	
Τα αρνητικά μόρια <i>οὐ, μὴ</i>	242
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	243
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	244

Βιβλίο Β', κεφ. III, παράγραφοι 55-56

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	247
Πραγματολογικά σχόλια	249
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	249
Χρονικές αντικαταστάσεις	252
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	254
Συντακτική ανάλυση	255
Θεωρία γραμματικής	
<i>Αόριστος Β' ενεργητικής - μέσης φωνής</i>	259
Ερμηνευτικά σχόλια	261
Αισθητικά σχόλια	262
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	263
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	266
♦ Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση	272

Βιβλίο Β', κεφ. IV, παράγραφοι 1-17

Περίληψη	274
Ερμηνευτικά σχόλια	275
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	278
♦ Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση	281

Βιβλίο Β', κεφ. IV, παράγραφοι 18-19

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	283
Πραγματολογικά σχόλια	284
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	284
Χρονικές αντικαταστάσεις	288
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	290
Συντακτική ανάλυση	291
Θεωρία συντακτικού	
<i>Σύνταξη του πριν</i>	295
Αισθητικά σχόλια	296
Ερμηνευτικά σχόλια	297
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	298

Βιβλίο Β', κεφ. IV, παράγραφοι 20-21

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	301
Πραγματολογικά σχόλια	302
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	303
Χρονικές αντικαταστάσεις	308
Εγγλιτικές αντικαταστάσεις	308
Συντακτική ανάλυση	309
Θεωρία γραμματικής	
<i>Σχηματισμός παραθετικών</i>	295
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	314
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	316

Βιβλίο Β', κεφ. IV, παράγραφοι 22-23

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	319
Πραγματολογικά σχόλια	321
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	321
Χρονικές αντικαταστάσεις	326
Εγγλιτικές αντικαταστάσεις	328
Συντακτική ανάλυση	328
Θεωρία συντακτικού	
<i>Ειδικές προτάσεις</i>	332
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	333
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	335
♦ Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση	343

Βιβλίο Β', κεφ. IV, παράγραφοι 37-38

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	345
Πραγματολογικά σχόλια	346
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	347
Χρονικές αντικαταστάσεις	350
Εγγλιτικές αντικαταστάσεις	352
Συντακτική ανάλυση	353
Θεωρία συντακτικού	
<i>Απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος</i>	357

Θεωρία γραμματικής	
<i>Κλίση του χρήομαι-ῶμαι</i>	357
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	358
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	360

Βιβλίο Β', κεφ. IV, παράγραφοι 39-40

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	362
Πραγματολογικά σχόλια	363
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	364
Χρονικές αντικαταστάσεις	368
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	370
Συντακτική ανάλυση	370
Θεωρία συντακτικού	
<i>Τα είδη του ἄν</i>	374
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	375
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	377

Βιβλίο Β', κεφ. IV, παράγραφοι 41-43

Κείμενο / Αντιστοίχιση κειμένου - μετάφρασης	380
Πραγματολογικά σχόλια	382
Γραμματικά - Λεξιλογικά σχόλια	383
Χρονικές αντικαταστάσεις	388
Εγκλιτικές αντικαταστάσεις	390
Συντακτική ανάλυση	391
Θεωρία συντακτικού	
<i>Χρονική μετοχή</i>	396
Ερμηνευτικά - αισθητικά σχόλια	397
Πρόσθετες ερωτήσεις - ασκήσεις	399
♦ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	401
♦ Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση	406